

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بنیان محله‌های پایدار

بنیان محله‌های پایدار

آوی فریدمن

ترجمه

دکتر مرجان السادات نعمتی مهر

امیر یداله پور

۱۳۹۶

۶۴۹

مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی

بنیان محله‌های پایدار / آوی فریدمن
ترجمه دکتر مرجان السادات نعمتی مهر - امیر یداله پور
Avi Friedman, *Fundamentals of Sustainable Neighbourhoods*, Switzerland: Springer, 2015.

ویراستار: اکرم کیانی
حروف‌نگار و صفحه‌آرا: سمیرا دهقان
طراح جلد: امیر یداله پور
ناظر چاپ: صفر ممیزاد
چاپ اول: ۱۳۹۶
شمارگان: ۱۰۰۰
قیمت: ۱۷۰.۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای دانشگاه شهید بهشتی محفوظ است.

سرشناسه:	فریدمن، آوی، ۱۹۵۲-م. Friedman, Avi
عنوان و نام پدیدآور:	بنیان محله‌های پایدار / آوی فریدمن؛ ترجمه مرجان السادات نعمتی مهر، امیر یداله پور.
مشخصات نشر:	دانشگاه شهید بهشتی، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	شانزده، ۲۰۸ص: مصور.
فروست:	مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی؛ ۶۴۹
شابک:	۹ ۳۸۵ ۴۵۷ ۹۶۴ ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیپا
یادداشت:	عنوان اصلی: <i>Fundamentals of sustainable neighbourhoods</i> واژه‌نامه؛ کتابنامه؛ نمایه.
موضوع:	طراحی شهری، Urban Design؛ توسعه پایدار شهری؛ Sustainable urban development؛ شهرسازی؛ City planning؛ توسعه پایدار؛ Sustainable development؛ معماری -- طراحی؛ Architectural design؛ معماری؛ Architecture.
شناسه افزوده:	نعمتی مهر، مرجان السادات، ۱۳۵۶-، مترجم
شناسه افزوده:	یداله پور، امیر، ۱۳۶۷-، مترجم
شناسه افزوده:	دانشگاه شهید بهشتی، مرکز چاپ و انتشارات
شناسه افزوده:	Shahid Beheshti University, Printing & Publishing Center
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۶ ۴ب۹ / ۳۱ / ۴ / ۰۳ / ۹۷۸ NA
رده‌بندی دیوبی:	۷۱۱ / ۴
شماره کتابشناسی ملی:	۴۷۱۸۵۰۳

کد ناشر ۱۰۰۱۷۳۴

www.pub.sbu.ac.ir
unipress@mail.sbu.ac.ir

فهرست مطالب

یادداشت مترجمان	یازده
پیش‌گفتار نویسنده	سیزده
فصل ۱. فراهم‌سازی زمینه	۱
۱.۱. نگاهی به گذشته	۱
۲.۱. پایداری، اصول و اجزا	۷
۱.۲.۱. مسیری با کمترین آثار منفی	۹
۲.۲.۱. فرایند خود-پایدار	۹
۳.۲.۱. روابط پشتیبان	۱۰
۴.۲.۱. رویکرد چرخه حیات	۱۱
۳.۱. اثرگذاری بر مشارکت‌کنندگان	۱۲
۱.۳.۱. دولت	۱۲
۲.۳.۱. مؤسسه‌های مالی	۱۳
۳.۳.۱. سازندگان مسکن	۱۳
۴.۱. گروه طراحی	۱۴
۵.۱. تولیدکنندگان محصولات	۱۵
۶.۱. خریدار مسکن	۱۵
۷.۱. نتیجه‌گیری	۱۶
فصل ۲. فرم محله‌های پایدار	۱۷
۱.۲. انتخاب فرم	۱۷
۲.۲. بازنگری در تراکم شهری	۱۹
۳.۲. طراحی اجتماع‌های محلی متراکم‌تر	۲۳
۱.۳.۲. ملاک تراکم	۲۳
۲.۳.۲. اندازه و قرارگیری قطعات	۲۵
۴.۲. مدیریت زباله‌ها	۲۶
۵.۲. گرمایش منطقه‌ای	۲۸
۶.۲. ساخت محله‌ای با تراکم بالاتر	۲۹

۳۱	..... ۱.۶.۲. امکانات طراحی متراکم
۳۲	..... ۲.۶.۲. اصول راهنمای طراحی
۳۳	..... ۱.۲.۶.۲. مسیرها و پارکینگ
۳۴	..... ۲.۲.۶.۲. خانه‌ها
۳۷	..... فصل ۳ خیابان‌هایی برای مردم
۳۷	..... ۱.۳. تجربه‌های کنونی طراحی جاده
۳۸	..... ۲.۳. گزینه‌های طراحی خیابان
۳۹	..... ۱.۲.۳. خیابان‌های باریک
۴۰	..... ۲.۲.۳. خیابان‌های اشتراکی
۴۲	..... ۳.۲.۳. بن‌بست‌ها و خیابان‌های حلقوی
۴۳	..... ۳.۳. پارکینگ
۴۴	..... ۱.۳.۳. پارکینگ در محدوده‌های تجاری
۴۴	..... ۱.۱.۳.۳. اختلاط عملکردها
۴۴	..... ۲.۱.۳.۳. طراحی پارکینگ‌ها برای استفاده در ساعت‌های مختلف روز
۴۵	..... ۳.۱.۳.۳. میدان‌های پارکینگ
۴۶	..... ۲.۳.۳. پارکینگ مسکونی
۴۶	..... ۱.۲.۳.۳. پارکینگ کنار خیابان
۴۷	..... ۲.۲.۳.۳. پارکینگ گروهی
۴۸	..... ۳.۲.۳.۳. کوچه‌ها
۴۹	..... ۴.۲.۳.۳. مسیرهای مشترک
۵۱	..... ۴.۳. جابه‌جایی فعال
۵۲	..... ۱.۴.۳. حرکت پیاده
۵۲	..... ۱.۱.۴.۳. ایمنی
۵۳	..... ۲.۱.۴.۳. پیاده‌روهای ممتد و عبور عرضی ایمن‌تر
۵۴	..... ۳.۱.۴.۳. آسایش و لذت پیاده‌روی
۵۴	..... ۲.۴.۳. حرکت با دوچرخه
۵۵	..... ۱.۲.۴.۳. آزادراه دوچرخه‌ها
۵۶	..... ۳.۴.۳. جابه‌جایی فعال در پُروو
۶۱	..... فصل ۴ درهم‌تنیدگی محله و طبیعت
۶۱	..... ۱.۴. اجزای مرتبط با زمین
۶۱	..... ۱.۱.۴. انتخاب محدوده و کاربری زمین

۶۲	..... ۲.۱.۴ آب
۶۴	..... ۳.۱.۴ توپوگرافی
۶۶	..... ۴.۱.۴ سازند خاک و سنگ
۶۶	..... ۵.۱.۴ پوشش گیاهی
۶۹	..... ۲.۴ خُرد- اقلیم
۶۹	..... ۱.۲.۴ خورشید
۷۴	..... ۲.۲.۴ باد
۷۸	..... ۳.۴ خانه‌سازی در جنگل
۷۹	..... ۱.۳.۴ نواحی بوم‌شناختی
۸۱	..... ۲.۳.۴ تأثیرات اقلیمی
۸۲	..... ۳.۳.۴ پلان محدوده
۸۵	..... فصل ۵ منظر خیابان و فضاهای باز
۸۵	..... ۱.۵ فضاهای باز عمومی
۸۶	..... ۱.۱.۵ مقیاس
۸۷	..... ۲.۱.۵ درهم‌تنیدگی
۸۸	..... ۳.۱.۵ جنبه‌های بصری
۹۰	..... ۴.۱.۵ مالکیت
۹۲	..... ۲.۵ منظر خیابان
۹۲	..... ۱.۲.۵ تناسبات
۹۳	..... ۲.۲.۵ قابلیت دسترسی
۹۵	..... ۳.۲.۵ آسایش
۹۶	..... ۴.۲.۵ نمود
۹۸	..... ۵.۲.۵ پوشش گیاهی
۹۹	..... ۳.۵ مناظر گیاهان خوراکی در محله
۱۰۱	..... ۴.۵ یک اجتماع محلی هم‌پیوند جدید
۱۰۱	..... ۱.۴.۵ مسیرهای پیاده
۱۰۴	..... ۲.۴.۵ روابط زمین و مسکن
۱۰۷	..... ۳.۴.۵ امکان زراعت شخصی
۱۰۷	..... ۴.۴.۵ باغچه‌ها
۱۰۹	..... ۵.۴.۵ گلخانه‌ها و بام‌های سبز
۱۰۹	..... ۶.۴.۵ برنامه‌ریزی اجتماع محلی

فصل ۶ پایدار کردن نواحی ساحلی	۱۱۳
۱.۶. تکامل سبک زندگی در کناره آب	۱۱۳
۲.۶. آثار زیست‌محیطی توسعه‌های ساحلی	۱۱۹
۳.۶. راهبردهای محافظت موفق از ساحل‌ها	۱۲۱
۱.۳.۶. قرارگیری ساختمان‌ها	۱۲۴
۲.۳.۶. مسیرها	۱۲۴
۴.۶. به‌نمایش گذاشتن ساحل	۱۲۶
۱.۴.۶. اصول طراحی	۱۲۸
۱.۱.۴.۶. شیب‌بندی و سقف‌ها	۱۲۸
۲.۱.۴.۶. جهت‌گیری ساختمان‌ها	۱۲۹
۵.۶. پوشش گیاهی به‌مثابه ابزار	۱۲۹
۱.۵.۶. فضای جمعی، آرایش پارکینگ‌ها و مسیرها	۱۳۰
۶.۶. بهسازی نوار ساحلی	۱۳۱
فصل ۷ سرمایه اجتماعی و اجتماع‌های محلی منسجم	۱۳۳
۱.۷. سرمایه اجتماعی	۱۳۳
۲.۷. راهبردهای برنامه‌ریزی کاربری‌های مختلط	۱۴۲
۱.۲.۷. کانون پیاده	۱۴۳
۲.۲.۷. توسعه حمل‌ونقل- محور	۱۴۳
۳.۲.۷. مراکز تجاری	۱۴۵
۴.۲.۷. اختلاط عمودی عملکردها	۱۴۸
۵.۲.۷. مکان‌یابی نهادهای مدنی و دیگر امکانات رفاهی	۱۵۰
۶.۲.۷. طراحی با آرایش کار- زندگی	۱۵۲
۳.۷. ترکیب تجارت و سکونت در پیس‌ریور	۱۵۳
۱.۳.۷. فرصت‌ها و مانع‌ها	۱۵۳
۲.۳.۷. پیشنهاد‌های برنامه‌ریزی	۱۵۷
فصل ۸ مسکن پایدار	۱۶۱
۱.۸. دگرگونی‌های اجتماعی	۱۶۱
۲.۸. راهبردهای برنامه‌ریزی برای زندگی متراکم‌تر	۱۶۲
۱.۲.۸. قطعات خط صفر	۱۶۴
۲.۲.۸. خانه‌سازی با قطعات Z شکل	۱۶۴
۳.۲.۸. خانه‌های خوشه‌ای	۱۶۵
۴.۲.۸. خانه‌های باریک	۱۶۷

۱۷۲.....	۵.۲.۸. خانه‌های قابل‌رشد .....
۱۷۵.....	۶.۲.۸. خانه‌های تطبیق‌پذیر .....
۱۷۸.....	۳.۸. ساخت‌وساز با هدف حفظ انرژی .....
۱۸۲.....	۴.۸. خانهٔ آینده .....
۱۸۴.....	۱.۴.۸. اجزای سفارشی .....
۱۸۷.....	۲.۴.۸. انعطاف‌پذیری بخش‌های بیرونی ساختمان .....
۱۸۸.....	۳.۴.۸. دورنمای شهری جدید .....
۱۸۹.....	۴.۴.۸. به‌کارگیری ایدهٔ خانهٔ آینده .....
۱۹۳.....	منابع .....
۱۹۹.....	واژه‌نامهٔ فارسی-انگلیسی .....
۲۰۳.....	واژه‌نامهٔ انگلیسی-فارسی .....
۲۰۷.....	نمایه .....

یادداشت مترجمان

حدود سه دهه است که «توسعه پایدار» واژه‌ای حیاتی در مباحث شهری و محیطی است. مفهوم پایداری، که در ابتدا بیشتر بر مبارزه با بحران‌های زیست‌محیطی متمرکز بود، همراه با گسترش مباحث نظری رفته‌رفته معضلات اجتماعی، ناکارآمدی اقتصادی، بحران‌های فرهنگی و سازوکارهای ازم‌گسیخته مدیریتی را نیز در بر گرفت. از این‌رو، می‌توان گفت توسعه پایدار حقیقی زمانی پدیدار می‌شود که به این معضلات همزمان پرداخته شود. با وجود دغدغه‌های بسیار طراحان در حوزه نظری مطالعات پایداری، هنوز در متون علمی راهکارهای اندکی برای دستیابی به چنین توسعه‌ای ارائه شده و پایداری بیشتر گرفتار نظریه‌پردازی است تا فرایند اجرا و تحقق. کتاب بنیان محله‌های پایدار این روند را دگرگون می‌کند و با معرفی الگوهای خلاقانه و روزآمد، راهنمایی برای طراحی شهرها و محله‌های پایدار به‌دست می‌دهد. آوی فریدمن، معمار و برنامه‌ریز کانادایی و استاد مدرسه معماری دانشگاه مک‌گیل، یکی از شناخته‌شده‌ترین نویسندگانی است که با نگارش ده‌ها کتاب و مقاله، به ویژه در زمینه مسکن و محله‌های پایدار، به بسط تفکر ایده‌های نوین خانه‌سازی کمک شایانی کرده است. او در سال ۱۹۸۸ برنامه «خانه استطاعت‌پذیر» را در دانشگاه مک‌گیل بنیان گذاشت و به دلیل نوآوری‌هایش در خانه‌سازی و به‌ویژه طرح‌های «خانه قابل رشد» و «خانه آینده» آوازه جهانی یافت. جایزه دستاوردهای مادام‌العمر و جایزه جهانی اسکان بشر از جمله جوایز متعدد او در این حوزه است. تلاش‌های وی در این زمینه سبب شد که بر اساس انتخاب مجله *وال پیپر* در سال ۲۰۰۰، به عنوان یکی از ده شخصیتی در جهان شناخته شود که با راهکارها و نوآوری‌هایش تلاش دارد راه و رسم زندگی را بهبود بخشد.

کتاب حاضر، بنیان محله‌های پایدار (2015, *Fundamentals of Sustainable Neighbourhoods*)، ملاحظات طراحی مسکن در مقیاس کلان، یعنی محله و اجتماع محلی پایدار را بررسی می‌کند و افزون بر طرح مباحث نظری، به ارائه اصول راهنمای طراحی چنین سکونتگاه‌هایی نیز می‌پردازد.

می‌توان گفت طراحی مسکن پایدار حداقل سه مقیاس خرد (مسکن پایدار)، نیمه‌کلان (واحد همسایگی پایدار) و کلان (محلۀ پایدار) را در برمی‌گیرد. این کتاب در ادامه کتاب دیگری از نویسنده با عنوان بنیان مسکن پایدار (*Fundamentals of Sustainable Dwellings*, 2012) که ملاحظات طراحی مسکن پایدار در مقیاس خرد را بیان می‌کند و با ترجمه‌های گوناگون نیز در ایران منتشر شده، نوشته شده است.

امید است ترجمۀ این اثر بتواند در حل مشکلات پرشمار مسکن در ایران راهگشا باشد و راهکارهای عملی خلق «محلله‌های زندگی‌پذیر و پایدار» را به خوانندگان ارائه دهد. در پایان لازم می‌دانیم از مدیریت و کارکنان انتشارات دانشگاه شهید بهشتی که صبورانه در فرایند آماده‌سازی و انتشار این اثر ما را همراهی کردند، سپاسگزاری کنیم.

دکتر مرجان‌السادات نعمتی مهر

امیر یداله پور

تابستان ۱۳۹۶

پیش‌گفتار نویسنده

دگرگونی‌های علمی اخیر، بازنگری طراحی اجتماع‌های محلی و خانه‌ها را ضروری کرده است. تغییرات اقلیمی، بالا رفتن سن جمعیت، تداوم مشکلات اقتصادی و ظهور گرایش‌های جدید در سبک زندگی، عواملی هستند که نیاز مبرم به برنامه‌ریزی محله‌ها و خانه‌های متفاوت را آشکار می‌سازند.

آنچه تغییرات را سرعت می‌بخشد درک این نکته است که بیشتر فعالیت‌های توسعه‌ای پس از جنگ جهانی دوم، به‌ویژه در امریکای شمالی، غالباً بی‌فایده بوده است. این فعالیت‌ها به بهره‌برداری بی‌رویه از زمین‌های کشاورزی و جنگلی منتهی شده، رفت‌وآمد با وسایل پرمصرف و آلاینده را متداول کرده و چه در زمان ساخت‌وساز و چه پس از بهره‌برداری از خانه‌های پراکنده، بسیاری از منابع طبیعی ارزشمند و تجدیدناپذیر را از میان برده است. بدیهی است که این مسیر توسعه و این میزان مصرف ناپایدار خواهد بود. اگر حرکت در این مسیر ادامه یابد، نسل‌های آینده هیچ منبعی برای پاسخگویی به نیازهای توسعه‌های آتی خود نخواهند داشت. محله‌ها را باید خشت‌های زنده جامعه بدانیم. موفقیت محله‌ها، توانایی کارکرد شهر یا حتی کشور را معین می‌کند. بنابراین، توجه به داشتن دورنمای اجتماعی محله باید جزئی از فرایند برنامه‌ریزی باشد. علاوه بر موفقیت اقتصادی و ملاحظات زیست‌محیطی، نشانه محله خوب آن است که میان ساکنان شبکه توانمندی از روابط اجتماعی برقرار باشد؛ که این خود نشانه دیگری از پایداری است.

برای بازگرداندن روند کنونی توسعه و رسیدن به اهداف پرشماری که به زندگی پایدار منجر می‌شود، نیازمندیم مسئله تراکم را دقیق‌تر بازبینی کنیم. هنگامی که افراد بیشتری در نزدیکی هم زندگی می‌کنند، خدمات و امکانات گوناگون، از جمله حمل‌ونقل عمومی، به‌لحاظ اقتصادی، مقرون‌به‌صرفه می‌شوند. ایجاد تراکم بالا در مکان‌هایی که مردم آن به خانه‌های تک‌خانواری و قطعات بزرگ عادت کرده‌اند، کار آسانی نیست. بدین ترتیب، مشکل اصلی آن است که همزمان با افزایش تراکم، ویژگی اصلی توسعه‌های کم‌تراکم، مانند حریمیت و فضای باز را حفظ کنیم. این کتاب بر اساس اصول پایداری، راهبردهای طراحی اجتماع محلی را ارائه می‌کند. مقیاس مدنظر مکان طراحی، که اندازه‌اش با توجه به موقعیت متفاوت است، به‌گونه‌ای است که

۱۰ تا ۲۰ هزار تن در آن ساکن می‌شوند. در فصل اول ضمن فراهم کردن مقدمات، ریشه‌ها و سیر تکامل و نتایج توسعه‌های گذشته اصول شکل‌گیری توسعه پایدار توصیف و معرفی می‌شود و بازیگران اصلی توسعه‌های مسکونی و سهم بالقوه آنان در نیل به پایداری بیان می‌گردد. فصل دوم به بررسی اصول مکان‌هایی می‌پردازد که بیش از ۲۵ واحد در ایگر (۶۲ واحد در هکتار) مسکن دارند. این فصل معیار، فرم و راهبردهای برنامه‌ریزی اجتماع‌های محلی متراکم را توضیح می‌دهد، شیوه‌هایی برای مدیریت زباله‌ها و گرمایش منطقه‌ای مطرح می‌کند و این اصول را در طراحی یک اجتماع محلی نشان می‌دهد.

فصل سوم به این مسئله می‌پردازد که جابه‌جایی و رفت‌وآمد در محله چگونه باید باشد تا مکانی پایدارتر ایجاد شود. این فصل با به چالش کشیدن طراحی معمول جاده‌ها و استانداردهای پارکینگ و با آموختن چگونگی تطبیق بهتر آن‌ها با تعاملات هرروزه زندگی و سبک زندگی سالم و کاهش هزینه‌ها، راهکارهایی برای احداث خیابان‌های مسکونی و پارکینگ‌هایی با عملکرد چندگانه ارائه می‌کند. فصل چهارم به این موضوع می‌پردازد که ویژگی‌های طبیعی چگونه باید در طراحی لحاظ شوند و با آن هماهنگ باشند تا از توسعه محله‌های پایدار حمایت کنند. این موضوع شامل مسائل مربوط به زمین و وضعیت اقلیمی منطقه است و نمونه عملی یک طرح را نشان می‌دهد.

محله‌های متراکم در نظر عموم مردم، مکان‌هایی با فضای عمومی کمتر به‌شمار می‌آیند، اما در صورت طراحی خوب، می‌توانند مکان‌های خوب، باز و متنوعی داشته باشند که پاسخگوی نیازهای تفریحی همه ساکنان باشد. افزون‌بر این، عملکرد فضاها و آرایش کالبدی و قرارگیری آن‌ها در موفقیت و شخصیت محله اثرگذار است. فصل پنجم بر منظر خیابان و فضاهای باز و باغ‌های محلی متمرکز می‌شود و آن‌ها را ابزاری برای زیبایی، کیفیت‌های اجتماعی و پایداری اجتماع محلی معرفی می‌کند.

فصل ششم از میل به احیای لبه‌های آبی سخن می‌گوید و طراحی پایداری را پیشنهاد می‌کند که به نیازهای ساکنان نواحی ساحلی پاسخ می‌دهد و در عین حال، دسترسی و لذت عموم مردم را نادیده نمی‌گیرد. در این فصل فنون ویژه محافظت از یکپارچگی خطوط ساحلی شرح داده و راهبردهایی برای به‌وجودآوردن فرم‌های پایدار گفته می‌شود؛ از این‌رو، اهداف اجتماع محلی و توسعه را ادغام می‌کند تا ساحلی کاملاً زندگی‌پذیر ایجاد نماید.

فصل هفتم با بحث درباره سرمایه اجتماعی آغاز و بر ترکیب فضاها و فعالیت‌های غیرمسکونی درون محله متمرکز می‌شود. این فصل با مطالعه الگوهای سنتی زندگی، راهبردهای افزایش

اختلاط کاربری‌ها و گسترش حمل‌ونقل عمومی درون محله‌ها را معرفی می‌کند. فصل هشتم به طراحی مسکن می‌پردازد و ابتدا فهرستی از دگرگونی‌های اجتماعی و راه‌حل‌های عملی ارائه می‌کند که به شکلی پایدار به نیازهای نوظهور پاسخ می‌دهد؛ همچنین راهبردهای معماری متراکم معاصر و روش‌های ساخت‌وساز با هدف حفظ انرژی را شرح می‌دهد و سرانجام، طراحی یک نمونه چندواحدی منعطف و تطبیق‌پذیر را نشان می‌دهد.

هدف اصلی این کتاب آن است که در طراحی محله‌ها بر شکاف میان مسائل نظری پایداری محیطی و نمونه‌های عملی آن پلی بزند و این دو را به هم مرتبط کند. امید است که این نوشته گامی برای دستیابی به پایداری فعالیت‌های توسعه شهری کنونی باشد.

آوی فریدمن

فصل ۱

فراهم‌سازی زمینه

شیوه‌های کنونی طراحی محله و مسکن تحت‌تأثیر بازنگری در فلسفه و فرم خود قرار گرفته‌اند. توسعه‌های معمول پس از جنگ جهانی دوم دیگر پاسخگوی مسائل اجتماعی کنونی و آتی نیست و متوقف کردن مصرف بیش از حد منابع طبیعی و کشف طراحی و رویه‌های جانشین، نیازی آشکار است. در آغاز قرن بیست‌ویکم، پراکنده‌رویی^۱ شهری با آثار بسیار منفی‌اش در اجتماع، اقتصاد و محیط زیست، تجدیدنظر بنیادین و جستجوی فرم‌های جدید شهری را ضروری کرده است. این فصل زمینه را برای آنان که در پی توصیف ریشه‌ها و چگونگی تکامل و به‌بارنشستن توسعه‌های پیشین هستند یا درک پس‌زمینه و تبیین اصول توسعه پایدار و فهرست کردن فعالان اصلی در توسعه مسکونی و تعیین سهم بالقوه آنان در نیل به پایداری‌اند، فراهم می‌آورد.

۱.۱. نگاهی به گذشته

سرچشمه توسعه اجتماع‌های محلی حومه‌ای کنونی را می‌توان در ایده‌های نظریه‌پردازانی چون رابرت اوئن^۲ و شارل فوریه^۳ در آغاز قرن هجدهم یافت که ساختن جامعه‌های خودبسند، کانون چشم‌انداز آنان بود. رابطه میان محیط‌های انسان‌ساخت، زمینه طبیعی و اتصال شهرهای کوچک به مراکز شهری بزرگ با استفاده از حمل‌ونقل عمومی، برخی از جنبه‌های اصلی طرح آنان بود. یکی از نخستین اندیشه‌های برنامه‌ریزی باغ‌شهر ابنزر هاوارد^۴ بود که شهر را درون باغ‌ها و فضاهای سبز در نظر می‌گرفت (شکل ۱.۱). ایده‌های هاوارد تا سال ۱۹۰۳ — سالی که ریموند آنوین^۵ و بری پارکر^۶ شهر لچورث^۷ را در انگلستان برنامه‌ریزی کردند (شکل ۲.۱) — شناخته

1. sprawl

2. Robert Owen

3. Charles Fournier

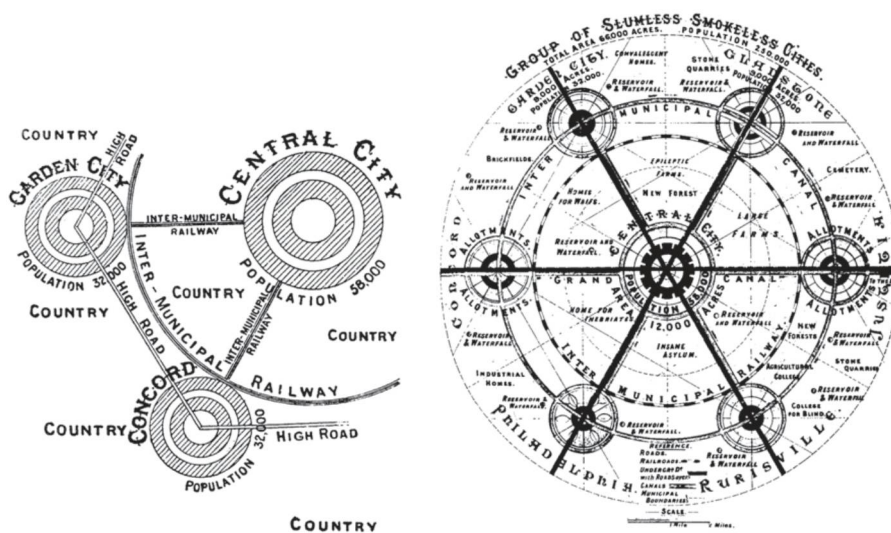
4. Ebenezer Haward's Garden City

5. Raymond Unwin

6. Barry Parker

7. Letchworth

نشد، اما کارهای او نخستین معنای برنامه‌ریزی معاصر به حساب می‌آید (Edwards, 1981). بر اساس طرح هاوارد، مرکز شهر از پارک مرکزی منشعب می‌شود؛ پس از آن ناحیه تجاری، سپس منطقه مسکونی و در اطراف آن کمربند سبز قرار می‌گیرد تا ارتباط میان شهر و روستا را شکل دهد. بخش‌های ساختاری که هم با خودشان و هم با مرکز در ارتباط‌اند و شهر دورتر با بهره‌گیری از راه‌آهن و جاده‌ها، جایگاه مرکز را معین می‌کند. فضای سبز از مناطق مسکونی جدا شده است، ولی مکان‌های مدنی شهر، از جمله بزرگراه اصلی با طرح اجتماع محلی^۱ همسازند. شبکه شعاعی بر منظر خیابان تسلط دارد و فضای باز آن قدر که پیش‌بینی شده بود طبیعی نیست (Girling and Helphand, 1994).

شکل ۱.۱. پیشنهاد باغ‌شهر به رابطه میان شهر مرکزی و شهرک‌های پیرامونی می‌پردازد.

برخی ایده‌ها در آغاز قرن بیستم در حومه شهرها عملی شد. ساکنان توانگر شهرها در کنار مکان‌های خوش‌منظره، مانند دریاچه‌ها، ساحل رودخانه‌ها و مناطق جنگلی زمین‌های بزرگی خریدند و در آن خانه‌های ییلاقی خود را بنا کردند. در مناطقی با آمار مهاجرت بیشتر، شبکه‌های شهری به‌شکلی افراطی به‌سوی حاشیه حرکت کرد. برنامه‌ریزان اجتماع محلی جدید، اجزایی شبه‌طبیعی در طرح خود جای دادند. به‌طور مثال، محله ریورساید در ایلینویز توسط

1. community